

ԱՎԱԳ ՇԱԲԱԹ-Ը

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆՈՒՄ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ավագ շաբաթվան, որն անվանվում է նաև Չարգարանաց շաբաթ, նախորդում է Ծաղկագարդը, որը խորհրդանշում է Տիտիսի հանդիսավոր մուտքը Երուսաղեմ:

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ծաղկագարդի փոքր հոգակել է նաև Մանուկների Օրհնության օր և արդեն մի քանի փարի է, ինչ այդ օրը Հայաստանյայց եկեղեցիներում կատարվում է մանուկների օրհնություն: Ձևավորված ավանդույթով, այս փարի ևս Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում, առավոտյան ժամերգությունից և Անդասարանի արարողությունից հետո, Վեհափառ Հայրապետն իր օրհնությունը փվեց մանուկներին:

Ծաղկագարդի փոքին Նորին Սրբությունն այցելեց նաև Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի, ուր Ս. Պարարագ մարտիկուց հետո՝ Հայրապետական իր օրհնությունը վերստին բաշխեց այնպեղ հավաքված մանուկներին:

ԱՎԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ - «Անապուղ թզենու» առակի և Երուսաղեմի փաճարի մաքրագործման հիշարական օրն է: Մայր Տաճարում, լուսարարապետի պաշտոնակատար Հոգեշնորհ Տ. Արտակ վարդապետ Տիգրանյանի ժամօրհնությամբ, կատարվեցին գիշերային, առավոտյան և երեկոյան ժամերգություններ, որոնց ընթացքում ընթերցվեցին օրվա խորհուրդը ներկայացնող աստվածաշնչական հարվածներ:

ԱՎԱԳ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ - «Տասը կույսերի» առակի հիշարակումն է. Մայր Տաճարում, Տ. Արտակ վարդապետ Տիգրանյանի ժամօրհնությամբ, կատարվեցին գիշերային, առավոտյան և երեկոյան ժամերգություններ:

Երեկոյան ժամերգության ընթացքում, «Հայր գթած» աղոթքից հետո, փաճարի արյան դուրս եկան փառք դպիրներ, ովքեր փառք կույսերի օրհնակով՝ իրենց ձեռքում վառվող մոմեր ունեին, և կանգնեցին Ս. Ավետարանի առաջ: Եվ երբ քահանան ավետարանական հարվածից ընթերցեց «Որովհետև ահա մեր լապտերները հանգչում են» (Մատթ. ԻԵ 8) խոսքերը, եկեղեցականներից մեկը, ի նշան հիմար կույսերի մարած լապտերների, մոմերից հինգը հանգցրեց:

Կույսերի լապտերները խորհրդանշում են կուսության շնորհը, իսկ դրանց միջի պարունակությունը՝ յուղը՝ ողորմությունն ու մարդասիրությունը. «Յուղը լույսի նյութն է, իսկ ողորմությունն էլ՝ մշտնջենավոր կյանքի ու լույսի» (Ս. Գրիգոր Տաթևավազի): Տերևապետ, մոմերը խորհրդանշել են առաքիլությունների, իսկ դրանց լույսը՝ առաքինագարդ գործերի, քանի որ սոսկ առաքիլությունը փրկության չի կարող արժանացնել (մարած լապտեր և մոմ), այլ հարկավոր են նաև գործեր, մանավանդ՝

ՄԱՐԿԱՐԻ ԱՐԽԱՆՍԻՍԻԱՆՈՒՆԻԸ ՄԱՅՐ ՏԱԶԱՐՈՒՄԵ

ողորմության. «Ողորմությունն անարգել մարնում է Աստծո, հրեշտակների ու սուրբների մոտ և բոլոր մեղքերը ջնջում ու քաղում»:

Ներկաբար, երկնային հարսանյաց սրահ մտնելու համար անհրաժեշտ են ինչպես առաքինություններ, այնպես էլ՝ առաքինի գործեր, որպեսզի այդ ամենն արվի ի սեր Բրիսպոս Աստծո և Արքայության արժանանալու համար, քանզի եթե դրանցից գեթ մեկը պակասի՝ հոգու լապտերը կմարի:

ԱՎԱԳ ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ - Բերանիայում պոռնիկ կնոջ կողմից Նիսուսի ուրբերի խորհրդանշական օժման, այլև Տիրոջ մարմնության հիշատակման օրն է: Նախորդ երկու օրերի պես, Ավագ չորեքշաբթի ևս կատարվեցին գիշերային, առավոտյան և երեկոյան ժամերգություններ, որոնց ընթացքում ընթերցվեցին օրվա խորհուրդը պարունակող սուրբգրային հաղվածներ:

Ավագ շաբաթվա հիմնական արարողություններն սկսվեցին Ավագ հինգշաբթի, որը՝ Վերնապանը Տիրոջ կողմից Ս. Հաղորդության հոգեմորոգ ու քավչարար խորհրդի և խոնարհության ծայրագույն դրսևորումի արտահայտման հիշատակության օրն է:

Խորհրդավոր՝ Վերջին ընթրիքի ժամանակ Աստվածորդին, «ի բառությամբ եւ ի թողությամբ մեղաց», հացի ու գինու միջոցով Իր հետևորդներին բաշխեց Իր փրկարար Ս. Մարմինն ու Ս. Արյունը:

ԱՎԱԳ ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ - Գիշերային և առավոտյան ժամերգություններից հետո, ի հիշարակ Ս. Հաղորդության խորհրդի հաստատման, Ավագ հինգշաբթի, առավոտյան, Մայր Տաճարի Ավագ Ս. Մեղանի վրա, Մայր Աթոռի լուսարարապետի պաշտոնակատար Հոգեշնորհ Ս. Արքայի վարդապետ Տիգրանյանի կողմից, մատուցվեց Ս. Պատարագ, որի ընթացքում, «Հայր մեր»-ից առաջ, Հոգեշնորհ Հայր Սուրբն ընթերցեց Ս. Բարսեղ Կեսարացու Ս. Հաղորդության խորհրդին նվիրված ճառը: Բազմաթիվ հավաքացյալներ, ովքեր Մեծի Պահոց շրջանում իրենք իրենց նախապարաստել էին Տերունի Ս. Մարմնի ու Ս. Արյան ճաշակմանը, հավաքվել և երկյուղով մոտեցան կենդանարար ու քավչարար Սուրբ Հաղորդությանը:

Կեսօրից հետո Մայր Տաճարի Ավագ Ս. Խորանում կատարվեց Ուրնվայի արարողությունը՝ ձեռամբ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի: Նախքան Ուրնվայի հուզիչ և խորապես փայլուն պահը՝ երգվեցին հոգեպարար շարականներ, որոնք մեկնաբանում էին սրբազան այս արարողության հոգևոր իմաստները: Այնուհետև ընթերցվեցին աղոթքներ ու սուրբգրային հաղվածներ: Այս ամենից զատ, կարդացվեց Հովհաննես Պրուգ Երզնկացի վարդապետի գրած «Միրո մասին» աղոթքը, ապա օրհնվեցին ջուրը և յուղը (խորհրդանշում է Բերանիայում պոռնիկ կնոջ կողմից Նիսուս Բրիսպոսի ուրբերին հեղված անուշահոտ յուղը), որից հետո հանդիսապետ Վեհափառ Հայրապետը, որպես խոնարհ մի սպասավոր, կատարեց փառք ճեմարանական և ԵՊՀ աստվածաբանական ֆակուլտետի երկու ուսանողների ուրբերի լվացման ու օրհնված յուղով օժման կարգը:

Արարողությունն ավարտվեց ավերարանական ընթերցմամբ, որով մեկ անգամ ևս հիշարարվեց էր Տիրոջ ձեռքով Իր աշակերտների Ուրվվան:

Հավարտ Ուրվվայի՝ հավաքացյալ հայորդիներին բաժանվեց օրհնված յուղ: Ինչպես մեղավոր կինը Տիրոջ ուրբերն օծեց յուղով և իր զոջման համար ներում ստացավ Նրանից, նույնպես և մենք նախևառաջ պեպրե է խորապես զոջանք, ապաշխարենք, խոստովանենք և ապա՝ օրհնված յուղով օծենք մեզ, որպեսզի ըստ մեր հավաքի Բարձրյալն Աստծուց հոգու և մարմնի բժշկություն ստանանք:

Ավագ հինգշաբթի, Ս. Եկեղեցու հնավանդ ավանդության համաձայն, կատարվեց Աստվածորդու մատնության ու չարճարանաց հիշարարությունը, որը կոչվում է Խավարում:

Սույն կարգը կատարվեց շքեղ հանդիսավորությամբ. գիշերային ժամերգության ընթացքում, հոգեզմայլ շարականների երգեցողության ընդհատմամբ Մայրավանքի միաբանների կողմից ընթերցվեց ավերարանական ընդարձակ յոթ հատված՝ ներկայացնելով Գեթսեմանիում Տիրոջ մատնությունը, ձերբակալությունը և չարճարանքները: Յուրաքանչյուր ավերարանական հատվածի ընթերցումից հետո հանգցնում էին Սուրբ Խորանում դրված փաստերկու խորհրդանշական մոմերից (որոնցից մեկը սև գույնի էր՝ ուրացող Հուդա Իսկարիովաբցու նշանակը) երկուսը: Խավարման կարգի ժամանակ, «Տէր յերկնից» շարականի երգեցողությունից հետո, մարվեցին եկեղեցու լույսերը (Ս. Խորանում միայն մի մեծ մոմ էր բեկբեկուն լույսով լուսավորում իր շրջապատը՝ խորհրդանշելով Հիսուս Քրիստոսին, որ մնաց մենակ մատնությունից հետո), ապա սկսվեց «Փառք ի բարձունս» օրհներգը, որի վերջավորությանը Սուրբ Տաճարում սպեղծված աղոթալից ու խորհրդավոր մթնոլորտում խավարման կարգի նշանակությունն արտահայտող ու դրանից ուսանելիք ճշմարտությունների մասին բովանդակալից քարոզով հանդես եկավ Գերաշնորհ Ս. Տաթև արքեպիսկոպոս Սարգսյանը: Գերաշնորհ Սրբազան Հայրն իր խորհրդածությունների ընթացքում անդրադարձավ նաև կարևոր հետևյալ հարցին, որ է՝ հայորդու պահվածքը սուրբ եկեղեցու աստվածային հարկի ներքո:

ԱՎԱԳ ՈՒՐԲԱԾ - Այդ օրը Մայր Տաճարում կատարվեց Տիրոջ խաչելության ու խաչից իջեցման՝ թաղման կարգը: Կեսօրին, Ս. Արարչ վարդապետ Տիգրանյանի ժամօրհնությամբ, ճաշու ժամերգության ընթացքում, կատարվեց Քրիստոսի խաչելության խորհրդանշական կարգը: Ընթերցվեցին ավերարանական հատվածներ, որոնք բովանդակում էին Քրիստոսի՝ Պիղատոսի մոտ փարվելը, մահվան վճիռը, խաչելությունը և այլն: Ի դեպ, Հայոց Եկեղեցու ավանդության համաձայն, Ավագ ուրբաթ Սուրբ Պատարագ չի մատուցվում, այդ օրը Աստվածորդին, իբրև կենդանի պատարագ, «Գառն Աստուծոյ», ինքն իրեն խաչի վրա գոհաբերելով, ընծայվեց Հայր Աստծուն: Երեկոյան, Ն. Ս. Օ. Ս. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հանդիսավորությամբ, կատարվեց Քրիստոսի թաղման կարգը: Նախապես ծաղիկներով ու եղևնու ճյուղերով զարդարված Տիրոջ խորհրդանշական գերեզմանը, հանդիսավոր թափորով Մայր Տաճարի շուրջ պարեզվելուց հետո, կրկին բերվեց Տաճար, այնուհետև «Խաչի քո Քրիստոս» փառաբանական շարականով ու «Պահպանիչ» ա-

դոթքի ընթերցումով ավարտվեց Տիրոջ թաղման կարգը: Հավարտ թաղման կարգի Նորին Սրբությունն իր հայրապետական բովանդակալից խոսքն ուղղեց հավաքացյալ հայորդիներին:

ԱՎԱԳ ՀԱՐԱԹ - Վաղ առավոտյան Ս. Արտակ վարդապետ Տիգրանյանի ժամօրհնությամբ կատարվեցին գիշերային ու առավոտյան ժամերգություններ: Հերմիջօրին, լուսարարները քանդեցին ծաղիկներից ու եղևնու թավ ոստերից հյուսված փերուկի գերեզմանը՝ ծաղիկներն ու ճյուղերը հավաքացյալներին բաժանելու համար:

Երեկոյան, հավարտ ժամերգության, Հայոց Եկեղեցու հնավանդ ավանդույթի համաձայն, սուրբգրային հավաքածներից հետո, երբ Ավագ Ս. Խորանից մասնավոր շուրջ հնչեց օրվա ընթերցվածներից վերջինը՝ Դանիելի մարգարեությունից, սկսվեց Սուրբ Հարության ճրագալույցի Սուրբ Պապարագի «ահեղ խորհուրդը»: Ս. Պապարագի ընթացքում, Սուրբ Հարության ժամամուտի երգեցողությամբ, ավարտվեց Տիրոջ Հրաշափառ Հարության բարի լուրը. «Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Օրվա պապարագիչն էր Գերաշնորհ Ս. Եզնիկ եպիսկոպոս Պեմրոսյանը:

«Հայր մեր»-ից առաջ քարոզեց պապարագիչ Սրբազան Հայրը (փնն էջ 46):

Սուրբ Պապարագին իր մասնակցությունն էր բերել ազգիս Վեհափառ Հայրապետը:

Հավարտ Ս. Պապարագի, Նորին Սրբության հանդիսապետությամբ, կատարվեց նախապրոնակ:

Հանդիսավոր թափորը «Այսօր յարեալ» շարականի երգեցողությամբ ուղղվեց Վեհարան՝ կատարելու փնթիկների արարողություն և Հայոց Հոր Սուրբ և Օծյալ Աջը համբուրելով՝ Ս. Զարկի փռնի կապակցությամբ Նորին Սրբությանը շնորհավորելու:

Այնուհետև Մայրավանքի միաբաններից ու Գևորգյան Հոգևոր Ճեմարանի սաներից կազմված թափորը, լուսարարապետի պաշտոնակատար Հոգեշնորհ Ս. Արտակ վարդապետ Տիգրանյանի առաջնորդությամբ, շարժվեց դեպի Մայր Աթոռի սեղանափուն՝ ճշմարիտ սիրով միացյալ «ընդ սիրոյն Քրիստոսի» միասին վայելելու Խրթման ընթրիքը:

ԶԱՏԻԿ, ՅԱՐՈՒԹԻՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ - Առավոտյան ժամերգությանը երգվեց օրվա խորհուրդն ու իմաստըն իրենում կրող «Այսօր յարեալ ի մեռելոց» շարականը:

Առավոտյան ժամերգությունից հետո Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը «Հրաշափառ»-ով և մեծահանդես թափորի ուղեկցությամբ ուղղվեց դեպի Մայր Տաճար՝ մատուցելու զարկական Ս. Պապարագ և Հիսուսի Հարության ավերիտով հայրապետական պարգամը հղելու համայն հայությանը:

Վեհափառ Հայրապետը Հարության խորհրդով իր ողջույնն ու շնորհավորանքը հղեց Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Նվիրապետական Աթոռների գահա-

կալներին, ողջ հոգևոր դասին, Հայաստանի Հանրապետության ավագանուն և համայն հայությանը (տես էջ 3):

Պատարագի սրբազան արարողությանը ներկա էին ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Բաժաճյանը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահ Արկադի Դուկասյանը, ՀՀ Ազգային Ժողովի նախագահ Արմեն Նազարյանը, ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը, Ազգային Ժողովի պարզամտավորներ, նախարարներ, Հայաստանում հավաքամարմնացված դիվանագետներ, Հայաստանում գործող միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամներ, արվեստի և մշակույթի գործիչներ, բազմաթիվ հավաքացյալներ:

Սուրբ Պատարագի ավարտին Վեհարանի հանդիսությունների սրահում տեղի ունեցավ պաշտոնական ընդունելություն, որի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետն ամենքին վերստին փվեց Քրիստոսի Հրաշափառ Հարության ավերիսը:

Երկուշաբթի՝ ապրիլի 1-ին, ըստ Հայ Առաքելական Եկեղեցու փոնակարգի, նրն-ջեցյալների հիշարականության օրն է՝ մեռելոց:

ԱՐԹ-ՈՒՐ ՄԱՐԿԱՎԱԳ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ